Lieta Nr.A420116924
AA43-0344-26/15
ECLI:LV:ADAT:2026:0402.A420116924.35.S

Administratīvā apgabaltiesa

SPRIEDUMS

Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2026.gada 2.aprīlī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā: tiesnese referente Marita Miķelsone, tiesneses Sanita Kanenberga un Karina Krastiņa

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /Persona C/ pieteikumu par /Nosaukums A/ Akadēmiskās šķīrējtiesas 2023.gada 22.decembra sprieduma Nr.AAP2/2023 atzīšanu par prettiesisku daļā, ar kuru mācību kurss /Nosaukums B/ atzīts par nenokārtotu bez iespējas kārtot kursa eksāmenu 2023./2024. akadēmiskajā gadā, un pienākuma uzlikšanu atbildētājam atlīdzināt pieteicējam radīto kaitējumu 10 000*euro*, sakarā ar /Persona C/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2025.gada 21.marta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Rīgas Juridiskās augstskolas (turpmāk – augstskola) vieslektors /Persona D/ (turpmāk arī – lektors) 2023.gada 20.novembrī paziņoja pieteicējam /Persona C/, ka viņš netiek pielaists mācību kursa /Nosaukums C/" (turpmāk arī – mācību kurss) noslēguma eksāmena kārtošanai, jo pieteicējs nav piedalījies kursa semināru aktivitātēs, tātad nav izpildījis visas kursa prasības.

Pieteicējs 2023.gada 21.novembrī e-pastā vērsās pie lektora, norādot iemeslu semināru neapmeklēšanai, kā arī lūdzot iespēju līdz eksāmenam nokārtot semināru prasības, izpildot papildu uzdevumus.

E-pasta atbildē lektors atteicās pieteicējam uzdot papildu uzdevumus. Savukārt pēc atkārtotas pieteicēja e-pasta vēstules, lektors nosūtīja papildu uzdevuma prasības, lai pieteicējs varētu sekmīgi nokārtot vienu no trīs neapmeklētiem semināriem.

Ar 2023.gada 21. un 23.novembra e-pasta vēstulēm pieteicējs vērsās pie Bakalaura programmas direktores /Persona E/ (turpmāk arī – direktore) ar lūgumu cita starpā pārskatīt no lektora saņemto nesamērīgi plašo papildu uzdevuma apjomu.

Uz minētajām e-pasta vēstulēm direktore sniedza atbildes, kurās norādīts uz profesora /Persona D/ akadēmisko brīvību, izvēloties papildu uzdevumu apjomu un iespēju pieteicējam norādīt uz profesora rīcību kursa novērtēšanas anketā.

2023.gada 1.decembrī pieteicējs iesniedza sūdzību augstskolas Akadēmiskajā šķīrējtiesā (turpmāk – šķīrējtiesa). Sūdzības ietvaros pieteicējs cita starpā lūdza atzīt, ka augstskolas rīcība, nepielaižot pieteicēju pie eksāmena kārtošanas, bijusi prettiesiska, uzlikt pienākumu lektoram iedalīt pieteicējam papildu uzdevumu, kas būtu objektīvi pamatots, un piespriest no augstskolas kaitējuma atlīdzinājumu 5000 *euro*.

[2] Ar šķīrējtiesas spriedumu nolemts: 1) atzīt, ka augstskolas faktiskā rīcība ir bijusi tiesiska; 2) noraidīt pieteicēja prasību uzlikt par pienākumu lektoram nekavējoties rakstveidā atvainoties par goda un cieņas aizskaršanu; 3) atzīt, ka pieteicējam iedotais individuālais uzdevums atbilst augstskolas noteikumiem un akadēmiskās brīvības principam un nepārkāpj diskriminācijas aizliegumu; 4) atzīt, ka direktores rīcība atbilst augstskolas noteikumiem un ir bijusi tiesiska; 5) noraidīt pieteicēja prasību piespriest no augstskolas kaitējuma atlīdzinājumu 5000 *euro* ; 6) atzīt mācību kursu kā nenokārtotu bez iespējas kārtot kursa eksāmenu 2023./2024.akadēmiskajā gadā.

[2.1] Atbilstoši mācību kursa aprakstam, sekmīga visu semināra uzdevumu izpilde un pētījumu atskaite ir priekšnosacījums pielaišanai gala eksāmenam.

Pieteicējs nav izpildījis kursa aprakstā norādītās prasības par pietiekamu dalību lekcijās un semināros, un visu semināra uzdevumu izpildi. 2023.gada 20.novembrī, kad lektors pieņēma lēmumu par to, ka pieteicējs netiek pielaists pie eksāmena, pieteicējs nepieprasīja papildu uzdevumus par otro un trešo semināru, lai kompensētu to neapmeklēšanu.

[2.2] Lektoram bija tiesības iedot pieteicējam tādu individuālo uzdevumu, kas kompensētu neapmeklētās lekcijas un seminārus. Lektors brīdināja pieteicēju par to, ka darba apjoms būs pārāk liels, lai izpildītu to divās dienās, kas ir atlikušas pirms eksāmena. Pieteicējs nav izpildījis kursa prasības, pieteicēja sūdzība tika pieņemta izskatīšanai, un direktore apstiprināja, ka notiks atsevišķas pārrunas gan ar lektoru, gan ar augstskolas rektoru. Līdz ar to prasība par atlīdzinājumu par tiesību aizskārumu ir nepamatota.

[3] Pieteicējs vērsās Administratīvajā rajona tiesā ar pieteikumu par šķīrējtiesas sprieduma atzīšanu par prettiesisku daļā, ar kuru mācību kurss atzīts par nenokārtotu bez iespējas kārtot kursa eksāmenu 2023./2024.akadēmiskajā gadā, un pienākuma uzlikšanu atbildētājam atlīdzināt pieteicējam radīto kaitējumu 10 000 *euro.* Pieteikumā norādīti šādi argumenti.

[3.1] Šķīrējtiesas spriedums nav pamatots ar tiesību normām.

[3.2] Šķīrējtiesa, atzīstot mācību kursu par nenokārtotu bez iespējas kārtot kursa eksāmenu 2023./2024.akadēmiskajā gadā, prettiesiski izsprieda prasījumu, kas netika pieteikts. Šķīrējtiesa acīmredzami ir pārkāpusi rīcības brīvību, jo no normatīvajiem aktiem neizriet, ka šķīrējtiesai ir tiesības izspriest lietu, par kuru netika iesniegts ierosināšanas dokuments. Gluži pretēji – tiesību normas satur konkrētas norādes, kad tiek anulēts studiju kurss, piemēram, disciplinārkomisijai ir tiesības pieņemt lēmumu par kursa anulēšanu, ja konstatēts plaģiāts. Šāda rīcība no pieteicēja puses netika konstatēta. Līdz ar to šķīrējtiesas rīcība, anulējot mācību kursu, bijusi patvaļīga. Turklāt tā arī neatbilst efektivitātes principam.

[3.3] Šķīrējtiesa arī nekonstatēja, ka ir pārkāptas obligātās materiālo tiesību normas vai pārkāptas tādas procesuālo tiesību normas, kas aizsargā sabiedrības intereses.

Līdz ar to šķīrējtiesa ir pārkāpusi *reformatio in peius* aizliegumu, jo pieteicēja apstrīdēšanas iesnieguma rezultātā pieteicējam iestājušās vēl nelabvēlīgākas sekas, jo mācību kurss tika atzīts par nenokārtotu, pamatojot ar to, ka netika pieprasīti visi trīs uzdevumi uzreiz.

[3.4] Ir pierādīts, ka pieteicējs ir izpildījis lektora pirmo iedoto uzdevumu, par ko lektoru informēja 2023.gada 11.decembrī, nosūtot attiecīgo failu ar grāmatas apkopojumu. Lektors 2023.gada 13.decembrī iedalīja pieteicējam otro uzdevumu, līdz ar to ir uzskatāms, ka pirmais uzdevums bija sekmīgi pieņemts un ieskaitīts. Saskaņā ar trīspusējo vienošanos starp pieteicēju, lektoru un direktori pieteicējam vēl bija jāizpilda otrais un trešais uzdevums, pēc kā būtu iespēja kārtot atkārtotu eksāmenu kursā. Tajā laikā pieteicēja apstrīdēšanas iesniegums jau bija izskatīšanas stadijā, taču lektors par to nav zinājis līdz brīdim, kamēr augstskola informēja lektoru par ierosināto lietu un pieprasīja paskaidrojumus. Savukārt 2023.gada 13.decembrī lektors pieteicēju

informēja, ka sakarā ar iesniegto sūdzību visi pieteicējam gan iedotie, gan jau no pieteicēja puses izpildītie uzdevumi, ir atsaucami. Tas nozīmē, ka lektors, pretēji augstākas iestādes (konkrētajā gadījumā direktore) lēmumam, ka pieteicējam tomēr ir tiesības kārtot eksāmenu, ja būtu izpildīti trīs individuālie uzdevumi, patvaļīgi ir izdomājis, ka nepildīs viņam uzlikto pienākumu turpināt uzdevumu iedalīšanu pieteicējam un to vērtēšanu. Šāda lektora rīcība ir prettiesiska un patvaļīga un ir atriebība par to, ka pieteicējs bija iesniedzis sūdzību.

[3.5] No šķīrējtiesas sprieduma izriet, ka pamats mācību kursa anulēšanai ir tas, ka pieteicējs netika pieprasījis uzreiz visus trīs uzdevumus, secīgi tos nav izpildījis. Šādi argumenti ir nepamatoti un prettiesiski. Pirmkārt, veids, kā pieteicējs ir pieprasījis papildu uzdevumus, nemaina un neietekmē tiesisko situāciju un iznākumu no tās. Šķīrējtiesa nav ņēmusi vērā, ka no lektora e-pastiem ir redzams, ka lektors atzīst tieši pakāpenisku papildu uzdevumu pieprasīšanu, proti, 2023.gada 21.novembra elektroniskajā pastā lektors ir norādījis: "kad šis uzdevums būs izpildīts labā kvalitātē, došu jums uzdevumu otrajam semināram".

[3.6] Augstskolas pārkāpums nav tikai formāls, bet ir būtisks, jo rada pieteicējam vairākas nelabvēlīgas sekas. Ar šķīrējtiesas spriedumu pieteicējam ir nepamatoti vismaz uz vienu gadu aizkavēta bakalaura grāda saņemšana tiesību zinātnē, kā rezultātā ir apdraudētas pieteicēja iespējas sekmīgi un laicīgi turpināt studijas maģistratūrā, iegūt jurista kvalifikāciju, līdz ar ko pretendēt uz reglamentētajām profesijām juridiskajā nozarē. Līdz ar to augstskola ir aizskārusi pieteicēja Latvijas Republikas Satversmes 112.pantā nostiprinātās pamattiesības uz izglītību.

[3.7] Ar šķīrējtiesas spriedumu cita starpā nodarīts kaitējums ne tikai pašam pieteicējam, bet arī sabiedrībai, jo dēļ mācību nepamatotas aizkavēšanas pieteicējam joprojām saviem klientiem liegts pilnībā sniegt pieprasītos pakalpojumus, piemēram, pārstāvību kasācijas instancē civilprocesā vai aizstāvību krimināprocesā.

[3.8] Ar nepamatoti anulētu kursu pieteicējam radās arī mantiskie zaudējumi, jo par atkārtotu kursu ir jāmaksā 150 *euro*. Šķīrējtiesa pretēji Administratīvā procesa likuma 5., 12.-13.pantam neņēma vērā, ka pieteicējs kā students atbilst riska grupai, tātad, pieņemot lēmumu, ir jāveic lietderības apsvērumu novērtējums. Šķīrējtiesas spriedumā nav norādīti nekādi lietderības apsvērumi.

[3.9] Augstskolas vēlme pieteicējam anulēt kursu varētu būt saistīta ar mērķi gūt papildu ienākumus.

[3.10] Ņemot vērā, ka ir konstatēts būtisks, nepamatots un prettiesisks pieteicēja tiesību ierobežojums, pieteiktais atlīdzinājums ir nepieciešams, lai atjaunotu taisnīgumu, atturētu augstskolu no līdzīgas prakses citu studentu lietās, sniegtu gandarījumu pieteicējam par piedzīvoto nelabvēlīgo nodarījumu. Atvainošanās šajā strīdā nav pieļaujama.

[3.11] Pienākumu nepildīšana, kursa prasību neievērošana, patvaļīga rīcība, sūdzību formāla izskatīšana, nepilnīgas un maldinošas informācijas sniegšana, arī negodīgas komercprakses pazīmes ir pamats pieņemt blakus lēmumu un nosūtīt to Izglītības kvalitātes valsts dienestam un Patērētāju tiesību aizsardzības centram.

[4] Ar Administratīvās rajona tiesas 2025.gada 21.marta spriedumu pieteicēja pieteikums noraidīts, pamatojoties uz turpmāk norādītajiem argumentiem.

[4.1] Tiesa konstatēja, ka no pieteicēja sūdzības satura neizriet, ka pieteicējs šķīrējtiesai būtu lūdzis vērtēt, vai kurss ir atzīstams par nokārtotu vai nav, minēto apstiprina arī šķīrējtiesas sprieduma 1.punktā norādītie lietas faktiskie apstākļi, kurus izskatīs šķīrējtiesa. Tādējādi tiesa izvērtēja, vai šķīrējtiesai bija kompetence konkrētajos apstākļos pieņemt lēmumu par kursa atzīšanu par nenokārtotu un liegšanu to kārtot 2023./2024.akadēmiskajā gadā.

[4.2] Tiesa atzina, ka konkrētajā gadījumā pieteicēja nepielaišana pie kursa eksāmena kārtošanas sakarā ar kursa prasību neizpildi ir pieteicēja kā studenta tiesību ierobežojums, līdz ar to šā jautājuma izskatīšana ir šķīrējtiesas kompetencē.

[4.3] Tiesa secināja, ka no lektora 2023.gada 13.decembra paskaidrojuma par pieteicēja sūdzību šķīrējtiesai kļuva zināmi fakti, kas bija par pamatu vērtēt jautājumu, vai pieteicējs ir nokārtojis studiju kursa prasības un vai viņam ir tiesības kārtot studiju kursa gala eksāmenu 2023./2024.akadēmiskajā gadā.

[4.4] Tiesas ieskatā lietā nav strīda, ka pieteicējs pirmo papildu uzdevumu ir izpildījis un nosūtījis lektoram 2023.gada 11.decembrī. Pēc tam viņam tika iedalīts otrais papildu uzdevums. Eksāmens (atkārtots) kursa kārtošanai bija noteikts 2023.gada 13.decembrī. Otrais papildu uzdevums uz 13.decembri nebija novērtēts un trešais nebija izsniegts, kā rezultātā pieteicējs nebija pielaists pie eksāmena kārtošanas. Tomēr pieteicējs, pretēji lektora norādījumiem par nepielaišanu pie eksāmena, to pildīja un iesniedza augstskolas mācību portālā. Tiesa konstatēja, ka lietā nav pierādījumu, ka par pārējiem kavētajiem semināriem, izņemot 27.oktobra semināru, pieteicējs būtu informējis lektoru un lūdzis izsniegt individuālu uzdevumu.

Tiesa atzina, ka pieteicējs uz šķīrējtiesas sprieduma sagatavošanas brīdi nebija izpildījis studiju kursa prasības, līdz ar to pamatoti netika pielaists pie eksāmena kārtošanas 2023.gada 24.novembrī un 13.decembrī un kurss tika pamatoti atzīts par nenokārtotu. Turklāt no lietas materiāliem izriet, ka trešais uzdevums pieteicējam nebija izsniegts vēl 2024.gada 15.martā.

[4.5] Tiesa konstatēja, ka lietā nav pierādījumu par to, ka pieteicējs būtu lūdzis pagarinājumu programmas direktorei studiju kursa pārbaudījumu (darbu) izpildei un ka tāds būtu piešķirts. Nav konstatējams arī pieteicēja 2024.gada 26.marta pieteikuma papildinājumos norādītais direktores rīkojums iedalīt pieteicējam trīs papildu uzdevumus saskaņā ar augstskolas pārbaudījumu un vērtēšanas nolikuma 11.8.2.apakšpunktu.

Tāpat tiesa nekonstatēja, ka pieteicējs šķīrējtiesai būtu iebildis par nepielaišanu pie kursa gala eksāmena 2023.gada 24.novembrī un 13.decembrī, jo pieteicēja iebildumi pamatā bija vērsti uz pirmā iedotā papildu uzdevuma apjomu un augstskolas personāla rīcību, ko pieteicējs tiesā nav pārsūdzējis.

[4.6] No lietas materiāliem izriet, ka konkrētais mācību kurss ir noslēdzies ar 2023.gada 13.decembra eksāmenu, minēto apstiprina arī lektora 2024.gada 16.marta e-pasts pieteicējam, kur norādīts, ka lektora darba līgums ir beidzies 2023.gada 18.decembrī un augstskolā vieslektors atgriezīsies tikai 2024.gada oktobrī.

Tiesa noraidīja pieteicēja iebildumu par to, ka saskaņā ar Augstskolu likuma $35.^1$ pantu darba līgumu ar lektoru noslēdz uz 6 gadiem. Saskaņā ar Augstskolu likuma 40.panta pirmo daļu vieslektoru var pieņemt darbā uz laiku līdz diviem gadiem, tātad arī tikai uz kursa laiku.

Tiesa secināja, ka šķīrējtiesa pamatoti atzina, ka pieteicējam nav tiesību kārtot studiju kursu 2023./2024. akadēmiskajā gadā, jo uz šķīrējtiesas sprieduma taisīšanas brīdi studiju kurss bija noslēdzies.

[4.7] Tā kā tiesa nekonstatēja šķīrējtiesas sprieduma prettiesiskumu pārsūdzētajā daļā, nav konstatējams zaudējumu atlīdzināšanas tiesiskais pamats. Līdz ar to tiesa noraidīja arī pieteicēja prasījumu par kaitējuma atlīdzināšanu.

[4.8] Tiesa norādīja, ka 2025.gada 21.martā pieteicējs iesniedzis lūgumu par lietas izskatīšanas atsākšanu. Tā kā lūgums iesniegts pēc lietas izskatīšanas pēc būtības pabeigšanas, tiesa to neizskatīja. Tiesa nekonstatēja, ka lietā būtu jānoskaidro jauni apstākļi vai jāiegūst jauni pierādījumi, kuriem ir nozīme lietas izskatīšanā pēc būtības.

[5] Pieteicējs iesniedza apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2025.gada 21.marta spriedumu. Sūdzībā papildus pieteikumā esošajiem argumentiem norādīts sekojošais.

[5.1] Pirmās instances tiesa nepamatoti norāda, ka administratīvais process augstskolā daļā par kursa nenokārtošanu ierosināts saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 57.pantu, proti, pēc iestādes iniciatīvas. Administratīvais process ierosināts saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 55.panta 1.punktu un 56.panta pirmo daļu – uz pieteicēja iesnieguma pamata.

[5.2] Pieteicējs paļāvās, ka iestāde un tās amatpersonas varēja izlasīt skaidri formulētu sūdzību, kurā nebija lūgts vērtēt kursa atzīšanu par nenokārtotu.

[5.3] Lietā netika pieņemts nekāds lēmums atbilstoši Administratīvā procesa likuma 55.panta 2.punktam un 57.pantam. Līdz ar to nepareizi ir norādīts, ka šķīrējtiesai kļuva zināmi fakti, kas bija par pamatu jautājuma vērtēšanai, vai pieteicējs ir nokārtojis studiju kursa prasības un vai viņam ir tiesības kārtot studiju kursa gala eksāmenu 2023./2024.akadēmiskajā gadā.

[5.4] Administratīvā procesa likuma 247.panta trešā daļa aizliedz tiesai pamatot spriedumu ar tādiem apstākļiem, par kuriem administratīvā procesa dalībniekiem nav bijusi iespēja mutvārdos vai rakstveidā izteikt savu viedokli.

Gan no audio protokola, gan rakstveida protokola izriet, ka tiesa un lietas dalībnieki vispār nerunāja par to, ka iestāde ir ierosinājusi kādu procesu daļā par kursa atzīšanu par nenokārtotu.

Konkrētajā gadījumā tiesa taisīja "pārsteiguma" spriedumu, jo lietas dalībniekiem nebija tiesības vispār apstiprināt vai atspēkot minēto, līdz ar to tiesa lietas izskatīšanas laikā rīkojusies pretēji Administratīvā procesa likuma 103.panta otrajai daļai.

[5.5] Tiesas spriedums nav pamatots ar judikatūru vai juridisko literatūru. Līdz ar to tas taisīts atrakstīšanas veidā un nav motivēts, ar ko pārkāpta Administratīvā procesa likuma 246.panta trešā daļa.

[5.6] Tiesa neizsprieda prasījumu par pienākuma uzlikšanu augstskolai atlīdzināt pieteicējam radīto zaudējumu 150 *euro*.

[6] Augstskola rakstveida paskaidrojumā pieteicēja apelācijas sūdzību uzskata par nepamatotu, norādot turpmāk minēto.

[6.1] Pretēji pieteicēja uzskatam administratīvais process daļā par kursa nenokārtošanu bez iespējas kārtot eksāmenu 2023./2024.akadēmiskajā gadā tiesas spriedumā ir pareizi kvalificēts kā atsevišķs administratīvais process, kas ir ierosināts uz šķīrējtiesas iniciatīvas pamata, nevis uz lietas dalībnieka pieteikuma pamata.

[6.2] Spriedumā pamatoti atzīts, ka nepielaišana pie kursa eksāmena kārtošanas sakarā ar prasību neizpildi ir pieteicēja kā studenta tiesību ierobežojums, kas konkrēto jautājumu pakļāva šķīrējtiesas kompetencē. Proti, lektors norādīja uz pieteicēja klajo bezrūpību studiju kursa prasību izpildē un acīmredzamo nesagatavotību kursa prasību izpildei. Pieteicējs izvairījās no kursa pamatnodarbībām un bezrūpīgi attiecās pret papilduzdevumiem, kurus lektors uzdeva, izrādot labvēlību, nevis pamatojoties uz kādu pieteicējam piemītošu tiesību uz šādiem uzdevumiem. Lektora ieskatā šķīrējtiesai būtu ieteicams atzīt kursu par nenokārtotu un noteikt kursa kārtošanu nākamajā mācību gadā.

Šķīrējtiesa bija tiesīga lemt par šo jautājumu atbilstoši tai piešķirtajai kompetencei, tomēr apstāklis, ka pieteicējs nebija lūdzis šķīrējtiesai lemt par šādu jautājumu juridiski, liedza šķīrējtiesai pieņemt šādu lēmumu uz pieteicēja iesnieguma pamata. Līdz ar ko jautājums varēja tikt skatīts atsevišķa administratīvā procesa ietvaros, kas ir identificējams arī šajos faktiskajos apstākļos.

Neskatoties uz to, ka šķīrējtiesas spriedums ir viens, pēc būtības šķīrējtiesa ir lēmusi par diviem administratīvajiem procesiem vienlaikus.

[6.3] Iestādei nav liegts lemt par dažādu administratīvo procesu statusu viena dokumenta ietvaros, sevišķi kad izskatāmie jautājumi ir par tiem pašiem apstākļiem un cieši saistīti, un nav juridisku šķēršļu pieņemt lēmumu abos procesos. Šāda rīcība atbilst procesuālās ekonomijas un efektivitātes principiem.

[6.4] Pieteicējs pēc būtības nav apstrīdējis šķīrējtiesas lēmuma par kursa nenokārtošanu pamatotību, bet tikai to, ka šķīrējtiesa šādu lēmumu neesot varējusi pieņemt.

[6.5] Nav pamata atzīt, ka tiesa būtu pārkāpusi sprieduma sastādīšanas prasības, sastādot "pārsteiguma" spriedumu, kā to norāda pieteicējs. Lietā būtiskie apstākļi tika izmeklēti, savukārt jautājums par procesu nodalāmību ir juridisks fakts, kam bija procesuāli maznozīmīga vērtība lietas izskatīšanā. Nav pamata apšaubīt, ka tiesa ir pārliecinājusies par lietas dalībnieku viedokli jautājumos, kas ir bijuši būtiski lietas izskatīšanai.

Pieteicējs būtu varējis tikpat efektīvi īstenot savas tiesības kā tas būtu, ja procesi būtu skatīti atsevišķi un lietā nav pierādījumu par pretējo. Lietā nav konstatējams, ka būtu pārkāptas pieteicēja tiesības tikt uzklausītam.

[6.6] Nevar piekrist, ka tiesa, sastādot spriedumu, būtu pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 246.panta trešo daļu. Judikatūra un doktrīna ir sprieduma argumentācijas līdzekļi, ko tiesa lieto, lai pamatotu savus argumentus. Judikatūras un doktrīnas izmantošana nav vienīgais pareizais sprieduma sastādīšanas veids.

Atšķirībā no, piemēram, anglosakšu tiesību saimes, Latvijas Republikā judikatūrai nav prejudiciāls spēks. Tiesai ir jāvērtē lietas apstākļi saskaņā ar piemērojamām tiesību normām. Judikatūra un doktrīna ir argumentācijas līdzekļi, kurus tiesnesis piemēro pēc vajadzības, lai argumentētu tiesas nostāju par lietas apstākļiem. Neatsaukšanās uz judikatūru vai doktrīnu pati par sevi nepadara tiesas spriedumu par nepamatotu.

Motīvu daļa

[7] Apgabaltiesa secina, ka pieteicēja centrālais arguments pieteikumā un apelācijas sūdzībā ir balstīts apstāklī, ka šķīrējtiesa, atzīstot mācību kursu par nenokārtotu bez iespējas kārtot kursa eksāmenu 2023./2024.akadēmiskajā gadā (*šķīrējtiesas sprieduma 6.punkts*), prettiesiski ir izspriedusi prasījumu, ko pieteicējs nebija lūdzis. Kā rezultātā pieteicēja ieskatā šķīrējtiesa ir pārkāpusi *reformatio in peius* aizliegumu. Proti, sūdzības rezultātā pieteicējs pretēji jau sākotnējai saskaņošanai ar augstskolu, ka tas būtu pielaists pie eksāmena kārtošanas, ja izpildītu visus trīs lektora iedotos papildu uzdevumus, ticis pie sev vēl nelabvēlīgākas situācijas, jo mācību kurss tika atzīts par nenokārtotu vispār.

[8] Apgabaltiesa lietā konstatē šādus lietas izspriešanai būtiskus faktiskos apstākļus.

2023.gada 20.novembrī lektors informēja pieteicēju, ka viņš netiek pielaists mācību kursa noslēguma eksāmenam, jo pieteicējs nav piedalījies semināru aktivitātēs un nav izpildījis visas kursa prasības.

Pieteicējs 2023.gada 21.novembrī vērsās pie lektora, skaidrojot kavējumu iemeslus un lūdzot iespēju izpildīt semināru prasības ar papildu uzdevumu palīdzību. Sākotnēji lektors atteicās šādu iespēju piešķirt, taču pēc atkārtotas pieteicēja e-pasta vēstules 21.novembrī plkst.22:58 lektors pieteicējam izsniedza papildu uzdevumu.

Pieteicējs 2023.gada 21. un 23.novembrī vērsās arī pie direktores, lūdzot pārskatīt papildu uzdevuma nesamērīgo apjomu un sniegt atbildes pēc būtības. Direktores atbildē uzsvērta lektora (profesora) akadēmiskā brīvība noteikt uzdevumu apjomu.

2023.gada 1.decembrī pieteicējs iesniedza sūdzību augstskolas šķīrējtiesā, lūdzot: 1) atzīt augstskolas faktisko rīcību par prettiesisku; 2) uzlikt par pienākumu lektoram sniegt rakstveida atvainošanos par goda un cieņas aizskaršanu; 3) iedalīt pieteicējam objektīvu un samērīgu papildu darbu kursā, kas būtu pamatots un vienādā salīdzinājumā ar citiem studentiem; 4) uzlikt pienākumu direktorei sniegt atbildes uz sūdzībām par lektoru pēc būtības; 5) piespriest no augstskolas kaitējuma atlīdzinājumu 5000 *euro*.

Šķīrējtiesa saņēma lektora paskaidrojumus, kuros vērsta uzmanība uz pieteicēja klajo bezrūpību studiju kursa prasību izpildē un acīmredzamo nesagatavotību kursa prasību izpildei. Skaidrots, ka pieteicējs izvairījās no kursa pamatnodarbībām un bezrūpīgi attiecās pret papilduzdevumiem, kurus lektors uzdeva izrādot labvēlību, nevis pamatojoties uz kādu pieteicējam piemītošu tiesību uz šādiem uzdevumiem. Lektors norādīja, ka viņa ieskatā šķīrējtiesai būtu ieteicams atzīt kursu par nenokārtotu un noteikt kursa kārtošanu nākamajā mācību gadā.

Ar šķīrējtiesas spriedumu nolemts: 1) atzīt, ka augstskolas faktiskā rīcība ir bijusi tiesiska; 2) noraidīt pieteicēja prasību uzlikt par pienākumu lektoram nekavējoties rakstveidā atvainoties par goda un cieņas aizskaršanu; 3) atzīt, ka pieteicējam iedotais individuālais uzdevums atbilst augstskolas noteikumiem un akadēmiskās brīvības principam un nepārkāpj diskriminācijas aizliegumu; 4) atzīt, ka programmas direktores rīcība atbilst augstskolas noteikumiem un ir bijusi tiesiska; 5) noraidīt pieteicēja prasību piespriest no augstskolas kaitējuma atlīdzinājumu 5000 *euro*; 6) atzīt mācību kursu kā nenokārtotu bez iespējas kārtot kursa eksāmenu 2023./2024.akadēmiskajā gadā.

[9] Saskaņā ar Augstskolu likuma 19.panta pirmās daļas 1.punktu akadēmiskā šķīrējtiesa izskata studējošo un akadēmiskā personāla iesniegumus par augstskolas satversmē noteikto akadēmisko brīvību un tiesību ierobežojumiem vai pārkāpumiem.

Augstskolas Studējošo noteikumu 44.punkts noteic, ka sūdzības vai priekšlikumus par studiju procesu vai programmu iesniedz programmas direktoram. [..] Detalizēta kārtība sūdzību un priekšlikumu iesniegšanai ir aprakstīta augstskolas Sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas noteikumos.

Minēto noteikumu 7.punktā noteikts, ka sūdzības, kas tiek nodotas šķīrējtiesai, tiek izskatītas, pamatojoties uz augstskolas šķīrējtiesas nolikumu (turpmāk – nolikums).

Savukārt nolikuma 1.1.2 un 1.1.3.apakšpunkts paredz, ka šķīrējtiesa ir patstāvīga augstskolas pārstāvības institūcija, kas izskata studējošo un akadēmiskā personāla iesniegumus par augstskolas satversmē noteikto akadēmisko brīvību un tiesību ierobežojumiem vai pārkāpumiem, un iesniegumus par administratīva akta vai faktiskās rīcības apstrīdēšanu un pieņem attiecīgus lēmumus par tiem [..].

Nolikuma 3.5.apakšpunkts noteic, ka, izspriežot lietas pēc būtības, šķīrējtiesa vadās no Latvijas Republikā spēkā esošajām tiesību normām, Rīgas Juridiskās augstskolas likuma, Augstskolu likuma, augstskolas satversmes, satversmes sapulces un senāta lēmumiem, augstskolas starptautiskajiem, vietējiem līgumiem un citiem normatīvajiem aktiem. Lietu izskatīšanas kārtību šķīrējtiesā nosaka šis nolikums.

Savukārt nolikuma 4.1.apakšpunktā noteikts, ka šķīrējtiesa izskata lietas pēc to personu pieteikuma, kas norādītas šī nolikuma 1.1.apakšpunktā.

Apgabaltiesa secina, ka no iepriekš minētā izriet šķīrējtiesas kompetence un pamatprincips, ka tā izskata prasījumu tādā apjomā, ar kādu persona ir vērsusies. Konkrētajā lietā tas nozīmē, ka šķīrējtiesai bija saistoši pieteicēja sūdzībā izteiktie lūgumi.

Arī augstskola paskaidrojumos par apelācijas sūdzību atzīst, ka šķīrējtiesa bija tiesīga lemt par šo jautājumu (kursa atzīšana par nenokārtotu) atbilstoši tai piešķirtajai kompetencei, tomēr apstāklis, ka pieteicējs nebija lūdzis šķīrējtiesai lemt par šādu jautājumu juridiski liedza šķīrējtiesai pieņemt šādu lēmumu uz pieteicēja iesnieguma pamata. Līdz ar ko jautājums varēja tikt skatīts atsevišķa administratīvā procesa ietvaros, kas ir identificējams arī šajos faktiskajos apstākļos.

Tādējādi tālāk noskaidrojams, vai šķīrējtiesa strīdus jautājumu skatīja atsevišķa administratīvā procesa ietvaros. Proti, vai ir pamats uzskatīt, ka, neskatoties uz to, ka šķīrējtiesas spriedums ir viens, pēc būtības šķīrējtiesa ir lēmusi par diviem administratīvajiem procesiem vienlaikus, kā to paskaidrojumos apgalvo augstskola.

[10] Apgabaltiesa secina, ka konkrētajā gadījumā nav pareiza pirmās instances tiesas atsaukšanās uz Administratīvā procesa likuma 57.pantu par administratīvās lietas ierosināšanu pēc iestādes iniciatīvas, kā arī nav pamatots augstskolas arguments par divu administratīvo procesu apvienošanu vienā, pamatojot to ar turpmāk minēto.

[10.1] Administratīvā procesa likuma 57.pants noteic, ka iestāde, kurai lieta ir piekritīga, ierosina administratīvo lietu, ja tai kļūst zināmi fakti, uz kuriem pamatojoties saskaņā ar tiesību normām ir jāizdod vai var tikt izdots attiecīgs administratīvais akts, kā arī tad, ja iestādei ir pamats uzskatīt, ka šādi fakti varētu būt.

Apgabaltiesa secina, ka lietā nav iesniegti pierādījumi par to, ka iestādē būtu bijuši divi paralēli procesi (viens, pamatojoties uz pieteicēja sūdzību un otrs uz iestādes iniciatīvas pamata), kas apvienoti vienā. Tāpat nav konstatējams, ka par administratīvās lietas ierosināšanu pēc iestādes iniciatīvas pieteicējam būtu paziņots, kā arī būtu uzklausīts pieteicēja viedoklis jautājumā par mācību kursa atzīšanu par nenokārtotu bez iespējas kārtot kursa eksāmenu 2023./2024.akadēmiskajā gadā, kā to noteic Administratīvā procesa likuma normas.

Arī šķīrējtiesas spriedumā nekas nenorāda uz to, ka augstskolai būtu kļuvuši zināmi fakti, kas būtu pamats ierosināt vēl vienu administratīvo lietu pēc iestādes iniciatīvas, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 57.pantu. Tāpat nav norādītas tiesību normas, saskaņā ar kurām iestāde ir pieņēmusi lēmumu atzīt mācību kursu par nenokārtotu bez iespējas kārtot kursa eksāmenu 2023./2024.akadēmiskajā gadā (saskaņā ar kurām tiesību normām ir jāizdod vai var tikt izdots attiecīgs administratīvais akts, kā to paredz Administratīvā procesa likuma 57.pants).

[10.2] Apgabaltiesa norāda, ka viens no pamatiem administratīvās lietas ierosināšanai iestādē atbilstoši Administratīvā procesa likuma 55.panta 1.punktam ir personas iesniegums, kā tas ir konkrētajā gadījumā.

Proti, pieteicējs 2023.gada 1.decembra sūdzībā augstskolas šķīrējtiesai izteicis šādus lūgumus: 1) atzīt augstskolas faktisko rīcību par prettiesisku; 2) uzlikt pienākumu lektoram rakstveidā atvainoties; 3) uzlikt pienākumu lektoram iedalīt tādu papildu darbu kursā, kas būtu objektīvs, pamatots un vienāds salīdzinājumā ar citiem studentiem; 4) uzlikt pienākumu direktorei izskatīt pēc būtības pieteicēja sūdzības par lektora rīcībām un reaģēt uz tām, sniedzot atbildi pēc būtības par sūdzības izskatīšanas rezultātiem un pieņemtajiem lēmumiem attiecībā uz lektoru; 5) piespriest no augstskolas kaitējuma atlīdzinājumu 5000 *euro*.

Apgabaltiesas vērtējumā pieteicēja sūdzībā aprakstītie apstākļi un lūgumi ir skaidri formulēti un nerada pamatu tos precizēt.

Arī šķīrējtiesas sprieduma 1.2.apakšpunktā ir norādīts, ka pieteicējam ir trīs būtiskas sūdzības: pirmā attiecas uz goda un cieņas aizskaršanu, otrā attiecas uz individuālā uzdevuma apjomu, un trešā – uz programmas direktores rīcību. Šķīrējtiesa tās izskatīs atsevišķi.

Attiecīgi šķīrējtiesas spriedumā atsevišķās sadaļās ir analizēti visu trīs pieteicēja sūdzību apstākļi, proti, necienīga komunikācija, individuālā uzdevuma apjoms, programmas direktores atbilde, kā arī kompensācija. Šķīrējtiesas sprieduma rezolutīvajā daļā izspriestie lūgumi norādīti tādā pašā secībā, kādā tie ir bijuši izteikti pieteicēja 2023.gada 1.decembra sūdzībā, tomēr papildus rezolutīvajā daļā ir iekļauts 6.punkts – atzīt mācību kursu kā nenokārtotu bez iespējas kārtot kursa eksāmenu 2023./2024. akadēmiskajā gadā.

Administratīvā procesa likuma 4.panta ceturtā daļa noteic, ka šajā likumā privātpersonai noteikto tiesību izmantošana pati par sevi nevar privātpersonai radīt nelabvēlīgas, tai skaitā privāttiesiskas sekas.

Reformatio in peius princips nozīmē, ka lēmums par apstrīdēto administratīvo aktu nedrīkst būt iesniedzēja interesēm nelabvēlīgāks nekā apstrīdētais administratīvais akts, izņemot gadījumu, kad augstāka iestāde konstatē, ka ir pārkāptas obligātās materiālo tiesību normas vai pārkāptas tādas procesuālo tiesību normas, kas aizsargā sabiedrības intereses (Administratīvā procesa likuma 81.panta trešā daļa). Proti, minētais princips nozīmē aizliegumu pasliktināt privātpersonas stāvokli, ja tā apstrīdējusi lēmumu, un tas attiecas uz situācijām, kad iestāde izskata šīs personas iesniegto sūdzību (sk. sal. *Senāta 2025.gada 14.augusta rīcības sēdes lēmuma lietā Nr.SKA-256/2025 (ECLI:LV:AT:2025:0814.A420253923.4.L) 5.punktu*).

Ņemot vērā, ka šķīrējtiesa spriedumā ir izlēmusi lūgumu, kādu pieteicējs šķīrējtiesai nebija izteicis, tā rezultātā pasliktinot pieteicēja stāvokli (atzīstot mācību kursu par nenokārtotu), apgabaltiesa atzīst, ka šķīrējtiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 4.panta ceturtajā daļā nostiprināto *reformatio in peius* principu. Šis princips pēc būtības ļauj personai apstrīdēt tai nelabvēlīgu lēmumu, nebaidoties no vēl sliktāka iznākuma. Konkrētajā gadījumā tas nav ievērots: pieteicējs vērsās šķīrējtiesā, jo nepiekrita lektora iedotā uzdevuma apjomam, kā arī direktores atbildei par lektora akadēmisko brīvību, nosakot uzdevuma saturu un apjomu. Tātad pieteicēju vēlējās saņemt šķīrējtiesas vērtējumu par uzdevuma apjoma pamatotību, taču tā vietā šķīrējtiesa izskatāmās sūdzības saturu paplašināja un faktiski, pamatojoties uz lektora paskaidrojumos saņemto ieteikumu, lēma atzīt mācību kursu kā nenokārtotu bez iespējas kārtot kursa eksāmenu 2023./2024.akadēmiskajā gadā.

Minētais ir pamats šķīrējtiesas spriedumu pārsūdzētajā daļā atzīt par prettiesisku.

[11] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 92.pantam ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību.

Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma (turpmāk – Zaudējumu atlīdzināšanas likums) 1.panta pirmā daļa noteic, ka likuma mērķis ir nodrošināt privātpersonai Satversmē un Administratīvā procesa likumā noteiktās tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu par zaudējumu vai nemantisko kaitējumu, kas tai nodarīts ar valsts pārvaldes iestādes prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību. Nemantiskais kaitējums šā likuma izpratnē ir ar iestādes prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību nodarīts fiziskās personas dzīvības, veselības, brīvības, goda un cieņas, personiskā vai ģimenes noslēpuma, citu nemantisko tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums, kā rezultātā radušās nelabvēlīgas nemantiskās sekas (likuma 8.panta pirmā daļa). Faktus, kas apliecina nemantiskā kaitējuma nodarīšanu, pierāda ar Administratīvā procesa likumā norādītajiem pierādīšanas līdzekļiem. Privātpersonai ir pienākums norādīt, kā izpaudies tās nemantisko tiesību un ar likumu aizsargāto interešu aizskārums, un pamatot atlīdzinājuma apmēru. Ja ar prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību privātpersonai ir

nodarīts būtisks tiesību aizskārums, nemantiskā kaitējuma esība ir uzskatāma par pierādītu (likuma 11.panta otrā un trešā daļa). Tātad privātpersonai ir tiesības uz atlīdzinājumu par tai nodarītu tiesību aizskārumu administratīvā procesa ietvaros, ja ir konstatēta prettiesiska iestādes faktiskā rīcība vai prettiesisks administratīvais akts. Turklāt nemantiskā kaitējuma esība šādā gadījumā tiek prezumēta un nav īpaši jāpierāda.

Atbilstoši Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 14.panta pirmajai daļai nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu nosaka atbilstoši aizskarto tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgumam un konkrētā aizskāruma smagumam, ņemot vērā iestādes rīcības tiesisko un faktisko pamatojumu un motīvus, cietušā rīcību un līdzatbildību, kā arī citus konkrētajā gadījumā būtiskus apstākļus.

Saskaņā ar panta trešo daļu, ja iestāde vai tiesa, izvērtējot konkrētā gadījuma apstākļus, konstatē, ka privātpersonas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums nav smags, nemantiskā kaitējuma patstāvīgs vai papildu atlīdzinājums var būt rakstveida vai publiska atvainošanās. Savukārt panta ceturtā daļa noteic, ka nemantiskā kaitējuma atlīdzību nosaka līdz 7000 *euro* apmērā. Ja nodarīts smags nemantiskais kaitējums, atlīdzību var noteikt līdz 10 000 *euro* apmērā, bet, ja nodarīts kaitējums dzīvībai vai sevišķi smags kaitējums veselībai, maksimālais atlīdzības apmērs var būt līdz 30 000 *euro*.

[12] Apgabaltiesa iepriekš spriedumā secināja, ka šķīrējtiesa, prettiesiski atzīstot mācību kursu par nenokārtotu bez iespējas kārtot kursa eksāmenu 2023./2024. akadēmiskajā gadā, pārkāpa Administratīvā procesa likuma 4.panta ceturtajā daļā nostiprināto *reformatio in peius* principu.

Izvērtējot visus lietas apstākļus, apgabaltiesa atzīst, ka aizskārums nav smags, tādēļ atlīdzinājums nav nosakāms naudas izteiksmē. Šādu secinājumu apgabaltiesa pamato ar turpmāk minēto.

Pieteicējs pieteikumā nenorāda, kāds aizskārums viņam nodarīts ar šķīrējtiesas rīcību, atzīstot mācību kursu par nenokārtotu. Savukārt pieteikuma precizējumā norāda, ka ar šķīrējtiesas spriedumu nepamatoti aizkavēta bakalaura grāda iegūšana tiesību zinātnē vismaz uz vienu gadu, jo anulētais kurss kārtojams nākamajā gadā. Rezultātā tika apdraudētas pieteicēja iespējas sekmīgi un laicīgi turpināt studijas maģistratūrā un iegūt jurista kvalifikāciju, un pretendēt uz profesijām juridiskajā nozarē. Mācību nepamatotas aizkavēšanas dēļ pieteicējs nevar saviem klientiem pilnībā sniegt pieprasītos pakalpojumus – pārstāvību kasācijas instancē civilprocesā vai aizstāvību krimināprocesā. Pieteicēja pieteiktais atlīdzinājums nepieciešams, lai atjaunotu taisnīgumu, atturētu augstskolu no līdzīgas prakses citu studentu lietās, sniegtu gandarījumu pieteicējam par piedzīvoto nelabvēlīgo nodarījumu. Pieteicēja ieskatā atvainošanās nav pieļaujama.

Šķīrējtiesa spriedumā atzina, ka pieteicējam iedotais individuālais uzdevums atbilst augstskolas noteikumiem un akadēmiskās brīvības principam un nepārkāpj diskriminācijas aizliegumu (rezolutīvās daļas 3.punkts). Šis bija pirmais no diviem individuālajiem uzdevumiem, taču pēdējo – trešo – lektors pieteicējam neiedeva, turklāt atbilstoši lektora 2023.gada 13.decembra e-pasta vēstulei lektors atsauca visus līdz šim pieteicējam dotos uzdevumus, kā arī anulēja 2023.gada 13.decembrī kārtotā eksāmena rezultātu, uz kuru pieteicējs netika pielaists, jo nebija izpildījis kursa prasības. Lektors norādīja, ka pieteicējam būs iespēja atkārtot šo kursu "regulārā veidā".

No pieteikuma tiesai, tā precizējumiem un apelācijas sūdzības izriet, ka pieteicējs tiesā nepārsūdzēja pirmā iedotā uzdevuma apjomu, ko pamatoti konstatējusi arī pirmās instances tiesa. Līdz ar to uzskatāms, ka šķīrējtiesas spriedums šajā daļā ir stājies spēkā un nav pārsūdzams. Tāpat secināms, ka pieteicējs šķīrējtiesai nebija izteicis iebildumus par nepielaišanu pie kursa gala eksāmena 2023.gada 24.novembrī un 13.decembrī, jo, kā jau tas iepriekš norādīts spriedumā, pieteicēja iebildumi pamatā bija vērsti uz pirmā iedotā uzdevuma apjomu un augstskolas personāla rīcību.

Tādēļ apgabaltiesai nav pamata vērtēt pieteicēja argumentus attiecībā uz konkrētā kursa kārtošanu un bakalaura grāda iegūšanas kavējumu, jo mācību kursa sekmīgai nokārtošanai jāizpildās visām kursa prasībām – jābūt gan izpildītiem semināra uzdevumiem, gan nokārtotam eksāmenam.

Tāpat ir jāņem vērā, ka /Persona D/ ir vieslektors, viņa darba līgums bija beidzies 2023.gada 18.decembrī un augstskolā viņš atgrieztos tikai 2024.gada oktobrī. Tātad, pat ja šķīrējtiesa atzītu pieteicējam iedotā pirmā uzdevuma apjomu par neatbilstošu augstskolas noteikumiem un akadēmiskās brīvības principam, pieteicējam tik un tā nebūtu iespējas turpināt kārtot kursu 2023./2024.akadēmiskajā gadā.

Ņemot vērā visu iepriekš minēto, apgabaltiesa nekonstatē cēloņsakarību starp prettiesisko šķīrējtiesas spriedumu pārsūdzētajā daļā un faktu, ka pieteicējs nav varējis turpināt kārtot mācību kursu 2023./2024.akadēmiskajā gadā.

[13] Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 10.panta pirmā daļa noteic, ka cietušais nav tiesīgs pilnīgi vai daļēji saņemt zaudējuma atlīdzinājumu, ja viņš nav, izmantojot savas zināšanas, spējas un praktiskās iespējas, darījis visu iespējamo, lai zaudējumu novērstu vai samazinātu.

No minētās tiesību normas kopsakarā ar Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 14.panta pirmo daļu secināms, ka cietušā līdzatbildība ir viens no kritērijiem, kas vērtējams, nosakot atlīdzinājuma apmēru (*Senāta 2025.gada 11.novembra sprieduma lietā Nr.SKA-94/2025 (ECLI:LV:AT:2025:1111.A420191622.9.S) 16.punkts*).

Izskatot atlīdzinājuma prasījumu, iestādei un tiesai jāvērtē pašas personas rīcība. Pirmām kārtām jākonstatē, kādus objektīvi saprātīgus pasākumus persona šādā situācijā varēja vai tai vajadzēja veikt. Tāpat vērtējams, vai persona ar savu apzinātu rīcību ir veicinājusi zaudējumu vai kaitējuma rašanos vai tā apmēra palielināšanos un vai personas veiktie pasākumi zaudējumu vai kaitējuma novēršanai un samazināšanai attiecīgajos apstākļos ir bijuši atbilstoši un saprātīgi *(*sk. Gredzena I., Mita D. *96.pants. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri.* Aun *B daļa. Rīga:* Tiesu Namu Aģentūra, *2013, 951.-952.lpp.).*Cietušā aktīva un savlaicīga rīcība, lai novērstu, pārtrauktu un mazinātu tiesību aizskārumu, liecina arī par cietušā subjektīvo attieksmi pret tiesību aizskārumu nozīmīgumu.

Vērtējot pieteicēja līdzatbildību, apgabaltiesa ņem vērā lietā esošo informāciju par pieteicēja ieguldīto darbu mācību kursa sekmīgai apgūšanai. Proti, no šķīrējtiesas sprieduma izriet, ka kopumā ir bijušas 12 kursa lekcijas, un lektors e-pastā pieteicējam bija norādījis, ka ir viņu redzējis lekcijās "apmēram stundu". Kursa semināri ir bijuši četri (2023.gada 18. un 27.oktobrī un 7.- 8. un 15.-16.novembrī) – 27.oktobra semināru pieteicējs neapmeklēja slimības dēļ, par ko lietā nav strīda, savukārt par 7.- 8. un 15.-16.novembra semināriem pieteicējs šķīrējtiesas sēdes laikā nevarēja apstiprināt, ka būtu tos apmeklējis.

Līdz ar to pieteicēja vieglprātīgā attieksme pret mācību kursa prasību izpildi ir rezultējusies ar to, ka pieteicējam tika iedoti individuālie uzdevumi kavēto semināru sekmīgai nokārtošanai un iekavētās mācību vielas apguvei. Tātad pieteicējs ne vien nav darījis visu iespējamo, lai izpildītu mācību kursa prasības, bet arī faktiski veicinājis radušos situāciju, kas rezultējās ar pieteicēja nepielaišanu pie mācību kursa gala pārbaudījuma kārtošanas.

[14] Pieteicējs lūdz atlīdzināt viņam nemantisko kaitējumu 10 000 *euro.* Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 14.panta ceturtā daļa noteic, ka atlīdzinājums līdz šādai summai var tik noteikts, ja nodarīts smags nemantiskais kaitējums. Savukārt minētā panta trešā daļa noteic, ja iestāde vai tiesa, izvērtējot konkrētā gadījuma apstākļus, konstatē, ka privātpersonas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums nav smags, nemantiskā kaitējuma patstāvīgs vai papildu atlīdzinājums var būt rakstveida vai publiska atvainošanās.

Apgabaltiesa, izvērtējot šīs lietas apstākļus un ņemot vērā, ka netika konstatēta cēloņsakarība starp prettiesisko šķīrējtiesas spriedumu pārsūdzētajā daļā un faktu, ka pieteicējs nav varējis turpināt kārtot mācību kursu 2023./2024.akadēmiskajā gadā, kā arī ņemot vērā pieteicēja līdzatbildības izvērtējumu (*šā sprieduma 13.punkts*) un ievērojot Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 10.panta pirmo daļu, atzīst, ka atbilstīgs atlīdzinājums par šajā lietā konstatēto prettiesisko šķīrējtiesas spriedumu pārsūdzētajā daļā (ar kuru mācību kurss atzīts par nenokārtotu bez iespējas kārtot kursa eksāmenu 2023./2024. akadēmiskajā gadā) – ir nosakāms kā augstskolas rakstveida atvainošanās.

[15] Pieteicējs apelācijas sūdzībā norāda, ka pirmās instances tiesas spriedums nav pamatots ar judikatūru vai juridisko literatūru, līdz ar to tas nav motivēts, ar ko pārkāpta Administratīvā procesa likuma 246.panta trešā daļa.

Apgabaltiesa minētajam argumentam nepiekrīt.

Judikatūras pamatuzdevums ir, piemērojot normatīvos aktus, tos precizēt un konkretizēt. Judikatūra palīdz nodrošināt tiesu prakses vienveidību un tiesisko noteiktību. Tikai tad, ja likumdevējs nav bijis pietiekoši

visaptverošs vai pietiekoši precīzs, „iejaucas" tiesa ar judikatūru, kura tiesību piemērošanas procesā precizē likumdevēja normatīvo aktu. Kad tiek spriesta tiesa, ir divi varianti: sekot esošajai judikatūrai vai radīt jaunu. Ja tiesa nonāk pie secinājuma, ka divu lietu faktiskie apstākļi ir salīdzināmi, tad agrākā nolēmuma juridiskā atziņa var tikt piemērota arī konkrētajam risināmajam gadījumam (sal. Levits E. *Judikatūra – pamati, problēmas, piemērošana. Augstākās Tiesas Biļetens Nr.1, 2010,32.-35.lpp.*).

Arī Senāts norāda, ka spriedums ir pamatots, ja spriedums satur pamatojumu, no kura ir saprotams, kāpēc tiesa lietu ir izspriedusi tieši tā. Pienākums pamatot spriedumu nenozīmē pienākumu izmantot konkrētu judikatūru vai juridisko literatūru (*Senāta rīcības sēdes 2021.gada 6.oktobra lēmums lietā Nr.SKA-1258/2021*).

Līdz ar to apgabaltiesa piekrīt augstskolas argumentam, ka neatsaukšanās uz judikatūru vai doktrīnu pati par sevi nepadara tiesas spriedumu par nepamatotu un nemotivētu.

[16] Attiecībā uz mantisko zaudējumu atlīdzināšanu 150 *eiro* apgabaltiesa norāda, ka pieteicējs par šo prasījumu bija lūdzis taisīt papildspriedumu.

Pirmās instances tiesa ar 2025.gada 28.maija lēmumu atteica taisīt papildspriedumu, norādot, ka pieteicēja 2025.gada 20.marta lūgumu izskatīt prasījumu par mantisko zaudējumu 150 *euro* atlīdzināšanu tika atteikts izskatīt, jo tas tika iesniegts pēc lietas izskatīšanas pēc būtības pabeigšanas. Tā kā no pieteicēja pieteikuma precizējumiem nebija konstatējams, ka pieteicējs bija vērsies tiesā, lai cita starpā saņemtu mantisko zaudējumu atlīdzinājumu 150 *euro*, šāda prasījuma izskatīšanai nebija pamata.

Pieteicējs par minēto lēmumu iesniedza blakus sūdzību. Ar apgabaltiesas 2025.gada 15.augusta lēmumu blakus sūdzību atteikts izskatīt, jo tā tika atzīta par acīmredzami nepamatotu. Apgabaltiesas lēmums nav pārsūdzams un ir stājies spēkā.

Ievērojot minēto, apgabaltiesai nav pamata lemt par mantisko zaudējumu atlīdzināšanu 150 *eiro* pieteicējam.

[17] Ņemot vērā, ka pieteicēja pieteikums ir daļēji apmierināms, saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu no augstskolas par labu pieteicējam ir piespriežama viņa samaksātā valsts nodeva par pieteikumu un apelācijas sūdzību.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu, 307. un 309.pantu, 329.panta pirmo daļu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

apmierināt daļā /Persona C/ pieteikumu;

atzīt par prettiesisku SIA "Rīgas Juridiskā Augstskola" Akadēmiskās šķīrējtiesas 2023.gada 22.decembra spriedumu Nr.AAP2/2023 daļā, ar kuru mācību kurss "RBC503 Economic Diplomacy" atzīts par nenokārtotu bez iespējas kārtot kursa eksāmenu 2023./2024.akadēmiskajā gadā;

uzlikt pienākumu SIA "Rīgas Juridiskā Augstskola" viena mēneša laikā no šā sprieduma spēkā stāšanās rakstveidā atvainoties /Persona C/ par to, ka šķīrējtiesa prettiesiski izspriedusi jautājumu par mācību kursa "RBC503 Economic Diplomacy" atzīšanu par nenokārtotu bez iespējas kārtot kursa eksāmenu 2023./2024.akadēmiskajā gadā;

piespriest no SIA “Rīgas Juridiskā Augstskola” par labu /Persona C/, personas kods /Personas kods A/, viņa samaksāto valsts nodevu par pieteikumu un apelācijas sūdzību 90*euro*.

Spriedumu var pārsūdzēt Senāta Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, kasācijas sūdzību iesniedzot Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente Tiesnese Tiesnese

M.Miķelsone S.Kanenberga K.Krastiņa